

REŠENOST I SPREMNOST ZA ODBRANU SFRJ

Predsedništvo SFRJ je na sednici od 14. novembra 1972. utvrdilo Smernice za odbranu SFRJ od agresije kao dokument od opšteg značaja, jer sadrži osnovne doktrinarne stavove opštenarodne odbrane za sve oblasti društvenog života. Smernice daju osnove za rad na daljim pripremama društveno-političkih zajednica, društveno-političkih organizacija i radnih organizacija i predstavljaju značajan podsticaj za bržu izradu i doradu odgovarajućih dokumenata i planova za odbranu zemlje.

Kako je ovaj dokument utvrdilo i verifikovalo Predsedništvo SFRJ, njegovim usvajanjem od svih struktura i faktora odbrane i istovremenim prihvatanjem od svih radnih ljudi naše zemlje, on će predstavljati snažan doprinos opštoj političkoj mobilizaciji, jedinstvu misli i akcije, učvršćenju uverenja u našu rešenost, spremnost i neminovnost da odlučno i jedinstveno branimo našu socijalističku zajednicu.

Ta rešenost naših radnih ljudi, naroda i narodnosti da brane svoju zemlju i jasno i dosledno koncipiran sistem opštenarodne odbrane umnogome doprinose miru i odvraćanju eventualne agresije na našu zemlju, odnosno učvršćenju međunarodnog položaja SFRJ.

Smernice nedvosmisleno ukazuju na to da naša doktrina odbrane i pripreme za rat nisu izraz trenutnih potreba, nastalih iz određenih poremećaja u međunarodnim odnosima ili iz određene pretnje našoj zemlji, nisu usmerene protiv bilo koje zemlje, već samo protiv potencijalnog agresora bilo sa koje strane on došao.

Smernice istovremeno doprinose razbijanju iluzija i špekulacija u vezi sa našom unutrašnjom i spoljnom politikom.

Časopis »Vojno delo« donosi osnovne stavove iz usvojenih Smernica, s težištem na našoj doktrini i strategiji oružane borbe želeći da time doprinese što neposrednijem upoznavanju svojih čitalaca sa ovako značajnim dokumentom.

Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija, kao samoupravna socijalistička zajednica radnih ljudi i građana, ravnopravnih naroda i narodnosti, iznad svega čuva i spremna je da brani svoju slobodu, nezavisnost, suverenitet, teritorijalni integritet i samoupravno socijalističko društveno-političko uređenje, kao osnovne uslove svoga postojanja. Takva prava SFRJ priznaje i svim drugim narodima i državama.

ODLUČAN OTPOR SVAKOJ AGRESIJI

SFRJ se odlučno suprotstavlja svakoj vrsti agresije i pritiska, mešanju u njene unutrašnje poslove i svakom pokušaju nametanja tuđe volje i društvenog i političkog sistema. U skladu sa karakterom društveno-političkog uređenja, dosledno sprovodi politiku mira, miroljubive aktivne koegzistencije među državama i narodima i politiku nesvrstavanja. SFRJ ne prihvata preventivni rat preduzet bilo kakvom motivacijom. SFRJ ne može biti agresor protiv drugih naroda i zemalja.

SFRJ smatra opravdanim oslobodilačke ratove koje vode porobljeni narodi protiv osvajača i okupatora, borbu i ratove autohtonih revolucionarnih pokreta i odbrambene ratove koje napadnute zemlje vode protiv agresora, jer je odbrana od agresije i borba protiv okupatora neotuđivo pravo svakog naroda i svake zemlje.

Suprotnosti savremenog sveta. Suprotnosti savremenog sveta, koje su proizvod društveno-ekonomskih i međunarodnih odnosa, a u prvom redu imperijalizma i njegove borbe za pozicije ekonomske i političke prevlasti u svetu ili u pojedinim delovima sveta, konstantno stvaraju krize i žarišta sukoba. Postojeće suprotnosti, ostaci klasičnog kolonijalizma i tendencije hegemonizma rađaju nove oblike neokolonijalizma i ekonomske i političke prevlasti nad narodima i proizvode neprekidno sukobljavanje interesa velikih sila i postojećih vojnopolitičkih blokova i saveza u svetu, sukobljavanje interesa zemalja razvijenog i nerazvijenog sveta, primenu politike sa pozicija sile i mešanje u unutrašnje stvari drugih. To je, istovremeno, odraz suprotnosti između socijalizma i kapitalizma i mnogih nerešenih krupnih problema i suprotnosti unutar tih društvenih sistema i u međunarodnim odnosima. Takvo stanje i procesi dugoročnog su karaktera, što preti svim narodima sveta, pa i našoj zemlji, svakojakim opasnostima, uključujući i ratne sukobe.

Krize i sukobi. Međunarodnim vojnopolitičkim krizama i sukobima, kakvi su danas na Bliskom istoku i u Aziji, još se ne vidi kraj i teško je predvideti dalji tok njihovog razvoja i posledice za ostali

svet. Posebno je porastao značaj Sredozemlja i južne Evrope, gde se sukobljavaju mnogi interesi. Sve se to neposredno odražava i na vojnopolitički položaj naše zemlje.

Trka u naoružanju. Naoružanje i razvoj ratne tehnike postali su jedna od osnovnih preokupacija gotovo svih zemalja sveta. Velike sile, koje su za to angažovale ogromna sredstva, naučne kadrove i institucije, prednjače u opštoj trci u naoružanju. Štrahoviti nuklearni, hemijski i biološki arsenali i dalje se uvećavaju sa izraženim tendencijama usavršavanja i minijaturizacije kako bi se mogli upotrebiti i u najnižim taktičkim okvirima, što povećava verovatnoću njihove upotrebe i u lokalnim ratovima, pri čemu su mogućnosti eskalacije nesagledive.

Jake mirnodopske armije. U svetu, naročito u Evropi, danas postoje veliki vojni efektivni, jake mirnodopske armije gotovo svih zemalja sa visokom borbenom spremnošću. Preti opasnost da pri eventualnom komplikovanju i zaoštavanju međunarodne situacije mogu biti i upotrebljeni.

Lokalni ratovi i druge forme agresije. Savremeni svet je posebno suočen sa pojavom lokalnih ratova i drugih oblika agresije u kojima su često angažovani vojni i drugi efektivni velikih sila i vojne snage više zemalja. Takvi ratovi i drugi oblici agresije postali su najveća opasnost za male zemlje od kojih danas ne može biti izuzet ni jedan region sveta, pa ni Evropa.

Ovi agresivni postupci usmereni su prvenstveno na rušenje i promenu društveno-političkog sistema, političko i ekonomsko potčinjavanje žrtve agresije. Za ostvarivanje ovih ciljeva primenjuju se razne forme agresije: državni udari režirani spolja, formiranje marionetskih režima, provokacije, ucene, propagandni i psihološki pritisci, zatim klasične forme diverzija i osvajanja teritorije, sa težnjom da se žrtva agresije i svetska javnost stave pred svršen čin. Određene vrste agresije i rata moguće su i protiv naše zemlje.

Izuzetan značaj geostrategijskog položaja naše zemlje — u južnoj Evropi i na Sredozemlju, na granicama glavnih svetskih vojnopolitičkih blokova, na prostoru preko koga vode glavni pravci i putevi između Evrope i Bliskog istoka na kome se ukrštaju interesi svetskih sila — takođe je elemenat koji znatno povećava opasnost od agresije na SFRJ. Kroz istoriju naši narodi su bili stalno izloženi ratnim pohodima, porobljavanju i dominaciji raznih sila zainteresovanih za naš prostor. Tako su, bez svoje krivice, bili žrtve agresije i u oba protekla svetska rata.

Borba miroljubivih snaga za mir. Borbom miroljubivih snaga otvoreni su mnogo trajni pozitivni procesi u međunarodnim odno-

sima. Svojom miroljubivom politikom na načelima nesvrstavanja naša zemlja daje značajan doprinos očuvanju mira u svetu. Time je, kao i borbom za svoju nezavisnost, stekla veliki ugled u svetu a u svim progresivnim snagama i miroljubivim zemljama sveta mnoge prijatelje i potencijalne saveznike. To znatno olakšava napore SFRJ za očuvanje nezavisnosti, ali ne otklanja sve opasnosti od agresije.

Cilj agresije. Agresija protiv SFRJ, pod bilo kakvim izgovorom, imala bi krajnji cilj — rušenje njenog samoupravnog socijalističkog društvenog uređenja, nametanje tuđe politike i dominacije, razjedinjavanje i porobljavanje naših naroda, ovladavanje našim prostorom i iskorišćavanje ekonomskih i drugih bogatstava. Takva agresija može se izvršiti samo velikim i jakim vojnim snagama, i to u okviru eventualnog opšteg svetskog sukoba, kao uvod u takav sukob, ili, pak, kao lokalna agresija.

Oružana dejstva agresora pratila bi intenzivna psihološko-propagandna i subverzivna delatnost usmerena prvenstveno na razbijanje jedinstva naših naroda, uz primenu svih metoda dezinformisanja, obmane, stvaranja panike, dezorganizacije i demoralizacije, zastrašivanja i pozivanja na saradnju, kao i stvaranja pete kolone, ubacivanja agenata, sabotera i oružanih grupa i pokušaja stvaranja okupacionog sistema i marionetske vlasti.

Dozvoljeni i legalni svi oblici borbe i otpora. Životni je interes SFRJ da danas i u doglednoj budućnosti, radi odbrane svoje nezavisnosti, slobodnog unutrašnjeg razvoja i spoljnopolitičke orijentacije, izgradi snažnu opštenarodnu odbranu, stalno spremnu da odbije bilo koju vrstu agresije. *Zato SFRJ s pravom smatra da su dozvoljene i legalne sve mere i svi oblici borbe i otpora koje predviđa naša doktrina za odbranu od eventualne agresije.* Pri tome naše pripreme za rat nisu usmerene unapred ni protiv koga, spremamo se za odbranu od agresije sa bilo koje strane i od bilo kojih eventualnih agresija.

OSNOVI NAŠE DOKTRINE

SFRJ će se suprotstaviti svakoj agresiji — opštenarodnom odbranom celokupne naše zajednice naroda i narodnosti, radnih ljudi i građana.

Opštenarodna odbrana integralna i organska funkcija društva. Konceptija opštenarodne odbrane je naš klasnosocijalni i politički pogled na rat, na odnos prema ratu, na osnovne forme organizovanja i pripremanja i osnovne principe njegovog vođenja. Takav po-

gled našeg društva polazi od duboke spoznaje svog klasno-socijalnog bića i njegovog položaja u objektivnoj spoljnoj sredini od ciljeva i pravaca našeg daljeg razvoja i realnih mogućnosti očuvanja nezavisnosti i opstanka u svetu savremenih suprotnosti. Zato je opštenarodna odbrana integralna i organska funkcija našeg samoupravnog društva za odbranu od agresije. Ona je odgovor naših društvenih, vojnih i drugih nauka na pitanje odbrane SFRJ.

Opštenarodna odbrana je nužan, jedinstven i celovit oblik organizovanja jugoslovenskog samoupravnog socijalističkog društva za rat i za odbranu od svih vrsta spoljne opasnosti — kojim se postiže sveopšte učešće naroda i svih moralnih i materijalnih vrednosti zemlje u borbi do konačne pobeđe nad agresorom i potpunog i trajnog osiguranja bitnih pretpostavki našeg suvereniteta.

Čovek osnov naše doktrine. Naša doktrina ima u vidu sve faktore rata i to u međusobnoj zavisnosti i odnosima, ali u njihov *centar stavlja ljudski faktor — čoveka*, koji je svestan ciljeva borbe i mogućnosti da ih ostvari i u tome je njena osnovna životna snaga.

Naš samoupravni socijalistički sistem obezbeđuje najšire mogućnosti maksimalnog angažovanja svih ljudskih, materijalnih i moralnih snaga društva u odbrani zemlje. Njegove visoke stvaralačke vrednosti u izgradnji socijalizma direktno se prenose i u oblast odbrane zemlje.

Jedinstveni ciljevi i interesi naroda i narodnosti Jugoslavije. Opštenarodna odbrana zasnovana je na jedinstvenim ciljevima i interesima svih naroda i narodnosti Jugoslavije. To je garancija da ni jedan narod, odnosno narodnost, niti društveno-politička zajednica ili njen deo neće i ne mogu biti prepušteni sami sebi. Odbrana Jugoslavije predstavlja jedinstveni interes svih naših naroda i narodnosti. U tom jedinstvu, u jednakom položaju i zajedničkim interesima, dolaze do izražaja sva izvorna suverena prava naroda i narodnosti, sve nacionalne, republičke, pokrajinske, regionalne i druge osobenosti. Time se vođenje opštenarodnog odbrambenog rata dosledno zasniva na principima slobode i ravnopravnosti naših naroda i narodnosti. Nužnost jedinstvenosti sistema odbrane, pored jedinstvenosti ciljeva, proizlazi i iz političkih i vojnotehničkih razloga, imperativa vođenja savremenog rata, karaktera i ciljeva moguće agresije na SFRJ.

Visoka moralno-politička svest. Opštenarodna odbrana polazi od realnih mogućnosti uspešnog suprotstavljanja svakom agresoru, jer se zasniva na visokoj moralno-političkoj svesti i brojnoj premoći ljudskog faktora, adekvatnoj ratnoj veštini, sveopštoj volji i spremnosti naših naroda i narodnosti i njihovih oružanih snaga da se bore za

odbranu svoje slobode i svog društvenog sistema i da vode opštenarodni odbrambeni rat i u najtežim uslovima.

Opštenarodna odbrana polazi od neuništivosti bilo kog naroda i uverenja da ne može doći do slamanja njegove borbe i otpora, kada je rešen da se suprotstavi agresoru. On je u svim uslovima sposoban da vrši neprekidno obnavljanje svoje oružane sile, da pruža masovan otpor i obezbedi za sebe pozitivan ishod rata. Naš stav o ulozi čoveka kao odlučujućeg faktora u odbrani zemlje u skladu je sa principom da on ima primarnu stvaralačku ulogu u izgradnji samoupravnog socijalističkog društva. Svestan ciljeva borbe i rešen da se bori, naš čovek će uvek posedovati mogućnosti da obezbedi sve osnovne uslove za njeno uspešno vođenje i da je reši u svoju korist. Istorija naših naroda i narodnosti višestruko je dokazala tu njihovu vrednost i sposobnost.

Oružana borba glavni sadržaj i glavni oblik opštenarodne odbrane. U opštenarodnoj odbrani oružana borba predstavlja njen glavni sadržaj i glavni oblik ispoljavanja gručtvene sile. Borba i svi drugi oblici svenarodnog otpora čine nužno i nedeljivo jedinstvo. Masovno angažovanje naroda u sveobuhvatnom aktivnom otporu — idejnopolička i psihološka borba za jedinstvo i moral naroda, funkcionisanje vlasti i svih političkih i drugih ćelija društva, proizvodnja, snabdevanje, zbrinjavanje i drugo — ima presudan značaj za uspešnu oružanu borbu i vođenje rata u celini.

Oslonac na sopstvene snage. Oslanjanje na sopstvene materijalne mogućnosti jedan je od osnovnih uslova za uspešno vođenje rata. Tome može udovoljiti naša materijalna, tehnička i naučna baza i u uslovima teškog i dugotrajnog rata. Ona mora da se dobro organizuje, pripremi i nađe optimalna rešenja proizvodnje u ratu. Solidne i dobro locirane materijalne rezerve pripremljene u miru biće od velikog značaja za snabdevanje u ratu. Materijalno-tehnička pomoć sa strane može u određenim uslovima značajno doprinositi uspešnoj odbrani od agresije, ali vođenje opštenarodnog odbrambenog rata ne može se dovoditi u veću zavisnost od te pomoći.

Nikakva tehnička i druga nadmoćnost agresora ne može dovesti u pitanje našu opštenarodnu odbranu, niti bitno opredeliti ishod rata. To može samo da utiče na trajanje rata i menjanje oblika i metoda vođenja borbe. Opštenarodna odbrana je odgovor i na agresiju koja bi usledila i uz eventualnu upotrebu nuklearnih sredstava.

Borba i otpor na celom prostoru SFRJ. Konceptija opštenarodne odbrane podrazumeva vođenje borbe i otpor na celokupnom našem prostoru. Nema delova prostora koji bi se agresoru prepustili bez borbe. Takođe nema delova teritorije koje bi privremeno

zauzeo agresor a da se na njima ne vodi borba i ne pruža masovan otpor naroda. Privremeno gubljenje pojedinih, pa i većih delova prostora, ne bi predstavljalo ni pod kakvim uslovima poraz, jer ishod rata bi se rešavao borbom, a ne držanjem bilo kog dela prostora po svaku cenu. Međutim, naša je težnja da se neprekidno održava što veća kompaktnost teritorije naše zemlje, a da se na ostalim delovima teritorije ostvari što veći stepen kontrole. Karakteristike našeg kopnenog prostora i teritorijalnog mora sa ostrvima predstavljaju našu veliku prednost za uspešno vođenje borbe i pružanje masovnog otpora naroda i protiv tehnički izrazito nadmoćnijeg agresora.

Opštenarodna odbrana onemogućuje agresoru uspešnu primenu doktrine munjevitog rata i svršenog čina na našem ratištu. Ona agresoru nameće toliko vremenski dug rat, koliko je potrebno da se njegove snage razbiju, prisile da odustanu od postavljenog cilja i izbace sa naše teritorije.

Pomoć i podrška saveznika. Politika koju vodi naša zemlja u borbi za mir, za ravnopravnu međunarodnu saradnju i protiv svih osvajačkih ratova i pretnji, obezbedila nam je prijateljske odnose i saradnju sa većinom zemalja u svetu. Međutim, u odbrani zemlje mi se oslanjamo prvenstveno na sopstvene snage, iako u slučaju agresije ne bismo bili usamljeni, već bi došla do izražaja i široka međunarodna podrška i pomoć našoj opravdanoj borbi. Moralna, politička i druga podrška progresivnog sveta zavisice u prvom redu od odlučnosti i efikasnosti naše borbe i otpora.

Doktrina mira i odvracanja. Opštenarodni odbrambeni rat — odbrambeni je samo po društvenom karakteru i ciljevima. U njegovom vođenju ispoljavaće se maksimalna, neprekidna i masovna aktivnost, kojom se jedino mogu nanositi masovni gubici agresoru, onemogućavati njegove namere i planovi, razbijati njegove snage i obezbediti za nas pozitivan ishod rata.

Opštenarodna odbrana, kroz stalnu spremnost celog društva da odbije svaku agresiju, ima (cilj) da obezbedi miran razvoj SFRJ. Zbog toga je doktrina opštenarodne odbrane ujedno doktrina mira — naša doktrina odvracanja.

OSNOVI STRATEGIJE ORUŽANE BORBE

Oružanom borbom energično ćemo se suprotstaviti agresoru od početka agresije, od same granice naše zemlje. Agresor mora biti izložen intenzivnim napadima na svakom delu prostora Jugoslavije gde se god pojavi — u zonama prodiranja njegovih snaga, u zahvatu

fronta i na teritorijama koje je privremeno zauzeo. Sve strukture i sistemi agresije — oružane snage, izvori snabdevanja, objekti infrastrukture, elementi okupacionog sistema vlasti i sve drugo čime se koristi agresor — moraju biti objekat naših stalnih napada.

Aktivnost i primena svih oblika oružane borbe. Naša strategija, predviđa maksimalnu aktivnost i primenu svih oblika oružane borbe — od najmanjih diverzija do kombinovanih dejstava operativno-strategijskih razmera i značaja. Zavisno od vrste agresije, snaga agresora, karakteristika prostora i drugih uticajnih faktora rata, primenjivaćemo one oblike oružane borbe i otpora koji će u datoj situaciji biti najefikasniji i koji obezbeđuju primenu naše ratne veštine, sprečavaju izlaganje naših snaga udaru nadmoćnih snaga agresora.

Primarni cilj naših borbenih dejstava je nanošenje što većih gubitaka ljudstvu i ratnoj tehnici agresora. Ostvarivanjem toga cilja postizaćemo i optimalne rezultate u odbrani prostora SFRJ. Borba za držanje i kontrolu prostora, uključujući i prostor koji je agresor privremeno zauzeo, stalni je zadatak naše oružane borbe i svih drugih oblika otpora. Neprekidnom oružanom borbom i raznovrsnim oblicima otpora na svakom njegovom delu treba onemogućiti agresoru da se koristi njime za svoje ratne ciljeve u bilo kom vidu — vojnom, političkom, ekonomskom i drugom.

Kontrola teritorije. Neophodno je i u najtežim uslovima ostvariti kontrolu teritorije, produžiti oružanu borbu i druge oblike otpora, onemogućiti funkcionisanje okupacionog režima i obezbediti uslove za uspešno funkcionisanje našeg društveno-političkog sistema. Stvaranje i držanje slobodnih teritorija na privremeno zauzetim područjima ima izvanredan vojni i politički značaj.

To pretpostavlja istovremenu borbu na celoj teritoriji Jugoslavije, a i držanje i stvaranje više slobodnih zona na privremeno okupiranim delovima, masovnu i snažnu oružanu aktivnost s tih zona na snage, komunikacije, infrastrukturu i okupacioni sistem agresora.

Strategijska inicijativa i ofanzivnost. Narastanjem otpora u zahvatu fronta i u pozadini agresora ostvarićemo strategijsku inicijativu i preduzimati ofanzivna dejstva operativno-strategijskog značaja za konačno izbacivanje agresora sa teritorije SFRJ.

U slučaju dubljih prodora oružane snage će razvijati snažan partizanski način ratovanja na celoj privremeno zauzetoj teritoriji, vršiti neprekidne udare po svim strukturama agresorovih oružanih snaga i objektima kojima se one koriste i nanositi im što veće gubitke.

Cela teritorija poprište dugotrajnog partizanskog rata. Ako budemo prinuđeni, celokupnu teritoriju Jugoslavije pretvorićemo u poprište dugotrajnog partizanskog rata, radi razbijanja i uništavanja snaga agresora i stvaranja uslova da ga kroz iscrpljujući rat prisilimo da odustane od daljeg vođenja rata i ciljeva agresije.

Agresija ograničenog cilja. U slučaju da agresor izvrši napad na našu zemlju sa ograničenim ciljem i snagama, *Jugoslovenska narodna armija ima zadatak da zaustavi napad agresora i da ga energičnim ofanzivnim dejstvima izbací s teritorije Jugoslavije.* Teritorijalna odbrana i sve ostale snage otpora na napadnutim i ugroženim rejonima aktivno će se angažovati zajedno sa snagama JNA u izvršenju ovog zadatka. JNA, prema svojoj snazi i borbenoj spremnosti, mora biti sposobna da izvrši takav zadatak.

S obzirom na to što agresija s ograničenim ciljem može biti uvod u sukob širih razmera na našem ratištu, moramo biti spremni, u skladu sa razvojem situacije, za aktiviranje i angažovanje svih komponenata opštenarodne odbrane na celoj teritoriji SFRJ. Brzim i efikasnim razbijanjem i izbacivanjem agresora možemo sprečiti eventualno planirano proširenje rata na celokupnu teritoriju SFRJ.

DRUŠTVENO-POLITIČKI SISTEM U OPŠTENARODNOM RATU

Naš samoupravni socijalistički društveno-politički sistem uslov je i pretpostavka slobode, nezavisnosti i suvereniteta naših naroda i narodnosti. Njegovo rušenje i zavođenje okupatorske, odnosno kvilinske vlasti biće jedan od osnovnih ciljeva svake agresije na našu zemlju, pri čemu bi se agresor koristio svim sredstvima. Zato bi rat protiv naše zemlje bio beskompromisan sudar svih snaga i subjekata našeg društva — ljudskih, moralnih i materijalnih — sa agresorom.

Funkcionisanje društveno-političkog sistema — uspeh odbrane. Od uspešnog funkcionisanja našeg društveno-političkog sistema u svim ratnim uslovima — na slobodnoj teritoriji, na delovima teritorije koje je agresor privremeno zauzeo i na oslobođenim rejonima u pozadini glavnih snaga agresora — zavisice uspeh celokupne borbe protiv agresora. U teškim uslovima rata treba da se maksimalno ispolje sve njegove prednosti. *Glavni naponi u pripremi i organizovanju celokupnog društva i u vođenju rata treba da budu usmereni na stvaranje najpogodnijih uslova za oružanu borbu koja je osnovni vid suprotstavljanja agresoru.*

Funkcionisanje našeg sistema u svim uslovima. Posebno je značajno da se naš društveno-politički sistem svim svojim strukturama trajno održi i funkcionise i na privremeno zaposednutoj teri-

toriji. Pokušaj zavodenja bilo kakve druge političke vlasti je nezakonit i treba ga sprečiti svim sredstvima. Učešće u takvom pokušaju i bilo kakva saradnja sa agresorom je akt izdaje i zločin prema narodu. Protiv unutrašnjih neprijatelja, obaveštajno-diverzantskih i drugih elemenata, kao i protiv svih kapitulana i defetista, vodiće se nemilosrdna borba.

Društveno-političke zajednice u okviru svojih nadležnosti rukovode opštenarodnom odbranom na svojoj teritoriji, uz punu saradnju sa odgovarajućim komandama JNA. One preduzimaju sve organizacione i druge mere radi osposobljavanja stanovništva, radnih, društveno-političkih i drugih ograničenja, za rad u ratnim uslovima i za vođenje borbe i svih oblika otpora.

Kontinuirano funkcionisanje predstavničkih tela društveno-političkih zajednica imaće izvanredan moralni i politički značaj u mobilizaciji za borbu i otpor svih izvora i snaga društva. Izvršni organi — izvršni odbori opština, izvršna veća pokrajina i republika i Savezno izvršno veće — imaće za vreme rata, zbog značaja zadataka i uslova rada, posebno važnu ulogu u iniciranju i sprovođenju odluka i mera svojih predstavničkih tela.

Civilna zaštita. Izuzetno značajan zadatak društveno-političkih zajednica — u prvom redu opština i mesnih zajednica — jeste organizovanje masovne civilne zaštite i rukovođenje njome. Njena uloga u ratu je zaštita i spasavanje stanovništva, materijalnih, kulturnih i drugih dobara i otklanjanje posledica svih vrsta dejstava agresora. Svojom delatnošću i merama ona će značajno smanjiti ljudske žrtve, materijalne i druge gubitke u ratu. Time će ujedno doprinositi obezbeđivanju ljudske i materijalne baze opštenarodne odbrane i održavanju borbenog morala stanovništva i oružanih snaga, što su bitni preduslovi za uspeh oružane borbe i svih drugih vidova opštenarodnog otpora.

Civilna zaštita, svojim jedinicama, službama i drugim vidovima organizovanja stanovništva, preduzima raznovrsne mere i vrši mnogobrojne i složene zadatke, a u ratu se oslanja na odgovarajuće sisteme, organizaciju i jedinice oružanih snaga. Neophodno je već u miru izvršiti sve organizacione, materijalne i druge pripreme svih jedinica i službi civilne zaštite. Ona treba da se maksimalno osposobi za uspešan rad od početka rata, kroz sistematsku obuku i vežbe i angažovanje u vanrednim prilikama u spasavanju stanovništva, sprečavanju i otklanjanju posledica elementarnih i drugih nepogoda.

Društveno-političke organizacije. Društveno-političke organizacije pojačavaju svoju aktivnost sa težištem na zadacima opštenarodne odbrane, prilagođavajući forme i metode rada ratnim uslovima.

Savez komunista. Savez komunista Jugoslavije, dosledan svojim revolucionarnim tradicijama, osnovna je idejno-politička, pokretačka i kohezijska snaga društva za odbranu. SKJ obezbeđuje svoju vodeću ulogu u odbrani zemlje, prvenstveno neposrednim i aktivnim angažovanjem celokupnog članstva na mobilizaciji i organizovanju svih potencijala društva za borbu i otpor. SKJ se bori za izgrađivanje moralno-političkog jedinstva društva i oružanih snaga i održavanje kontinuiteta delovanja samoupravnog društveno-političkog i ekonomskog sistema i vodi neprekidnu borbu za suzbijanje neprijateljske političke aktivnosti i propagande i za onemogućavanje svakog pokušaja stvaranja izdajničkih političkih organizacija, ili drugih oblika organizovanja okupaciono-političkog sistema.

Socijalistički savez radnog naroda Jugoslavije. Socijalistički savez radnog naroda Jugoslavije, kao opšta politička organizacija svih radnih ljudi i građana, razvija društveno-politički rad na najširoj osnovi radi aktiviranja stanovništva u borbi i raznovrsnim oblicima otpora. On deluje u saradnji sa drugim društveno-političkim organizacijama na celoj teritoriji SFRJ u svim uslovima, čime će značajno doprinositi održavanju i jačanju ideološko-političkih preduslova koji su neophodni da radni ljudi i građani ostvaruju svoja ustavna prava i obaveze da brane zemlju.

Savez sindikata. Organizacije i forumi Saveza sindikata rade na mobilizaciji svojih članova u radnim organizacijama i ustanovama na maksimalnom izvršavanju borbenih, proizvodnih i drugih zadataka, a na teritoriji privremeno zauzetoj od agresora učestvuju u organizovanju odgovarajućih oblika otpora. On ima značajnu ulogu na ostvarivanju jedinstva i solidarnosti radničke klase i radnih ljudi svih naroda i narodnosti u međusobnom ispomaganju u borbi za odbranu zemlje.

Savez omladine i Savez studenata Jugoslavije. Mlada generacija će, kao i u narodnooslobodilačkom ratu, biti najdinamičniji i najmasovniji nosilac opštenarodne borbe i otpora u odbrani zemlje. Zato Savez omladine i Savez studenata Jugoslavije, sa svim svojim raznim organizacijama, imaju izuzetnu ulogu u izgrađivanju moralno-političke svesti, jugoslovenskog socijalističkog patriotizma, rešenosti i borbene spremnosti mladih da i u najtežim uslovima prednjače u oružanoj borbi, drugim oblicima otpora, kao i u izvršavanju svih ratnih zadataka.

Ostale društveno-političke i druge organizacije. Sve ostale masovne društveno-političke i druge organizacije: Savez boraca narodnooslobodilačkog rata, Organizacija za društvenu aktivnost žena i druge, angažuju se u opštenarodnoj odbrani, u svim uslovima rata

— na slobodnoj teritoriji i na svim delovima koje bi agresor privremeno zaposeo. One, zajedno sa SKJ i SSRNJ, rade na usmeravanju i aktiviranju svih sportskih, humanitarnih, kulturnih i drugih organizacija u zajedničkim naporima u opštenarodnoj odbrani.

DRUŠTVENO-EKONOMSKI SISTEM U OPŠTENARODNOM RATU

Naš samoupravni društveno-ekonomski sistem je osnovna materijalna baza opštenarodne odbrane. On će nastaviti da funkcioniše i u ratnim uslovima. Radne i druge organizacije, kao i društveno-političke zajednice — nosioci planiranja, usmeravaće planski proizvodnju, uslužne kapacitete i kapacitete društvenih službi i usklađivati odnose između potreba narodne odbrane i svih ostalih društvenih potreba. Radne organizacije su odgovorne za maksimalno korišćenje svih društvenih sredstava za proizvodnju i za obezbeđenje svih vrsta usluga. Potrebe oružane borbe, kao i drugih oblika otpora, čine osnovu planova i zadataka privrede i društvenih službi.

Sve strukture društveno-ekonomskog sistema i društvenih službi moraju biti spremne da što brže i bezbolnije pređu iz mirnodopskog na ratno stanje.

PROIZVODNJA

Proizvodnja u zemlji je osnovni izvor snabdevanja u ratu. Neophodno je, na osnovu pripremljenih rezervi, uz korišćenje svih potencijala, obezbediti raznovrsnu proizvodnju, prvenstveno borbениh sredstava, kao i uslužne delatnosti i stalne izvore snabdevanja u svim uslovima, na čitavoj teritoriji — uključujući i na delovima koje je agresor privremeno zaposeo. Pri ovome treba se koristiti svim najpogodnijim formama proizvodnje — od industrijskih do zanatskih i kućnih.

Za *ishranu* oružanih snaga i stanovništva služi jedinstvena materijalna baza. Kapacitete za proizvodnju i preradu prehrambenih artikala, usluge i poljoprivrednu proizvodnju treba znatno proširiti i osposobiti za nužno zadovoljavanje potreba u svim uslovima i na svakoj teritoriji, a razvijati ih prvenstveno u rejonima koje ćemo dugo održati slobodnim u svim varijantama agresije i tamo gde do sada nisu razvijeni.

Materijalne rezerve društveno-političkih zajednica i robni fondovi trgovačkih, proizvodnih i drugih organizacija udruženog rada, pripremljeni u miru, osnovni su izvor snabdevanja u početnom

periodu rata i treba ih racionalno koristiti. U toku rata robne i druge rezerve će se popunjavati iz proizvodnje, uvoza, ratnog plena, obaveznog otkupa i iz drugih izvora.

SISTEM RUKOVOĐENJA I FINANSIRANJA

Snabdevanje *borbenim potrebama u nadležnosti je organa i komandi oružanih snaga za sve korisnike*. U određenim uslovima i društveno-političke zajednice vršiče, preko svojih organa i štabova narodne odbrane, snabdevanje i borbenim potrebama. *Snabdevanje neborbenim potrebama i obezbeđenje svim energetskekim izvorima jedinstveno je za sve strukture društva*. U granicama svojih ovlašćenja, one propisuju izvore i način prikupljanja prihoda koji će služiti za finansiranje povećanih ratnih potreba. One donose ratne budžete kojima se obezbeđuje izvršenje zadataka svih korisnika.

Radne organizacije se finansiraju i rade na principima sticanja i raspodele dohotka. Finansiranje investicija i proizvodnje od značaja za narodnu odbranu i potreba oružanih snaga, promet i finansijsko poslovanje sa inostranstvom vršiče se na osnovu ratnih planova iz posebnih sredstava.

SPREMNOST SVIH OBLASTI EKONOMSKOG SISTEMA

Sve ostale oblasti (zdravstvena služba, saobraćaj, informativna služba itd.) grane i subjekti ekonomskog sistema i društvene službe dužni su da na najbrži način prilagode svoju delatnost ratnim uslovima radi maksimalnog zadovoljavanja uvećanih potreba oružanih snaga i stanovništva.

BEZBEDNOST

Sistem bezbednosti, kao integralni deo našeg društveno-političkog i odbrambenog sistema, oslanja se na opštedruštvenu samozastitu koja bazira na patriotskoj svesti i obavezi svih građana i pripadnika oružanih snaga. Služba bezbednosti trajno se osposobljava za uspešno i koordinirano dejstvo u svim uslovima i ratnim situacijama. U funkciji narodne odbrane vrši određene stručne i specijalizovane poslove s težištem na borbi s obaveštajnom i drugom subverzivnom delatnosti agresora, neprijateljske emigracije i unutrašnjeg neprijatelja. Ona treba da doprinese kompleksnoj

oceni opasnosti od agresije, sprečavanju iznenađenja, bezbednosti naših snaga u izvođenju borbenih dejstava, zaštiti podataka, rejona, pravaca i objekata od posebnog značaja za odbranu zemlje.

SVESTRANA PRIPREMA SVIH STRUKTURA DRUŠTVENO-EKONOMSKOG SISTEMA JOŠ U MIRU

Sve strukture društveno-ekonomskog sistema *pripremaju se u miru* — usklađuju proizvodnju, rad i razvoj, izrađuju planove i programe proizvodnje i rada i uputstva za uloge i zadatke u ratu. Privreda i sve druge delatnosti izrađuju svoje planove i usklađuju ih sa obavezama koje proizilaze iz planova federacije i republika. Organizacije udruženog rada koje će proizvoditi u ratu za oružane snage dužne su da pripreme formu i tehnologiju proizvodnje i da se osposobe za kontinuirani rad. Najvažnija proizvodnja za potrebe opštenarodne odbrane mora biti efikasno zaštićena i od svih napada iz vazduha.